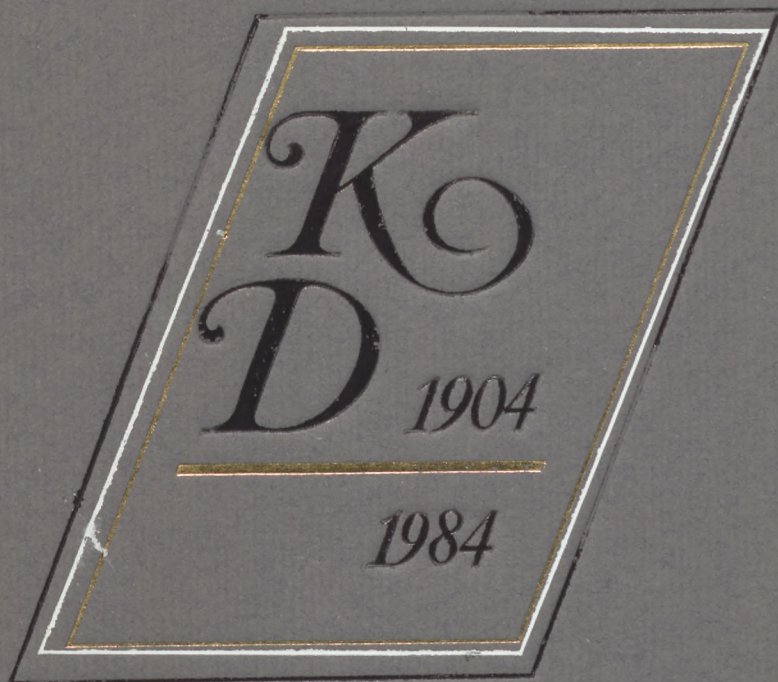
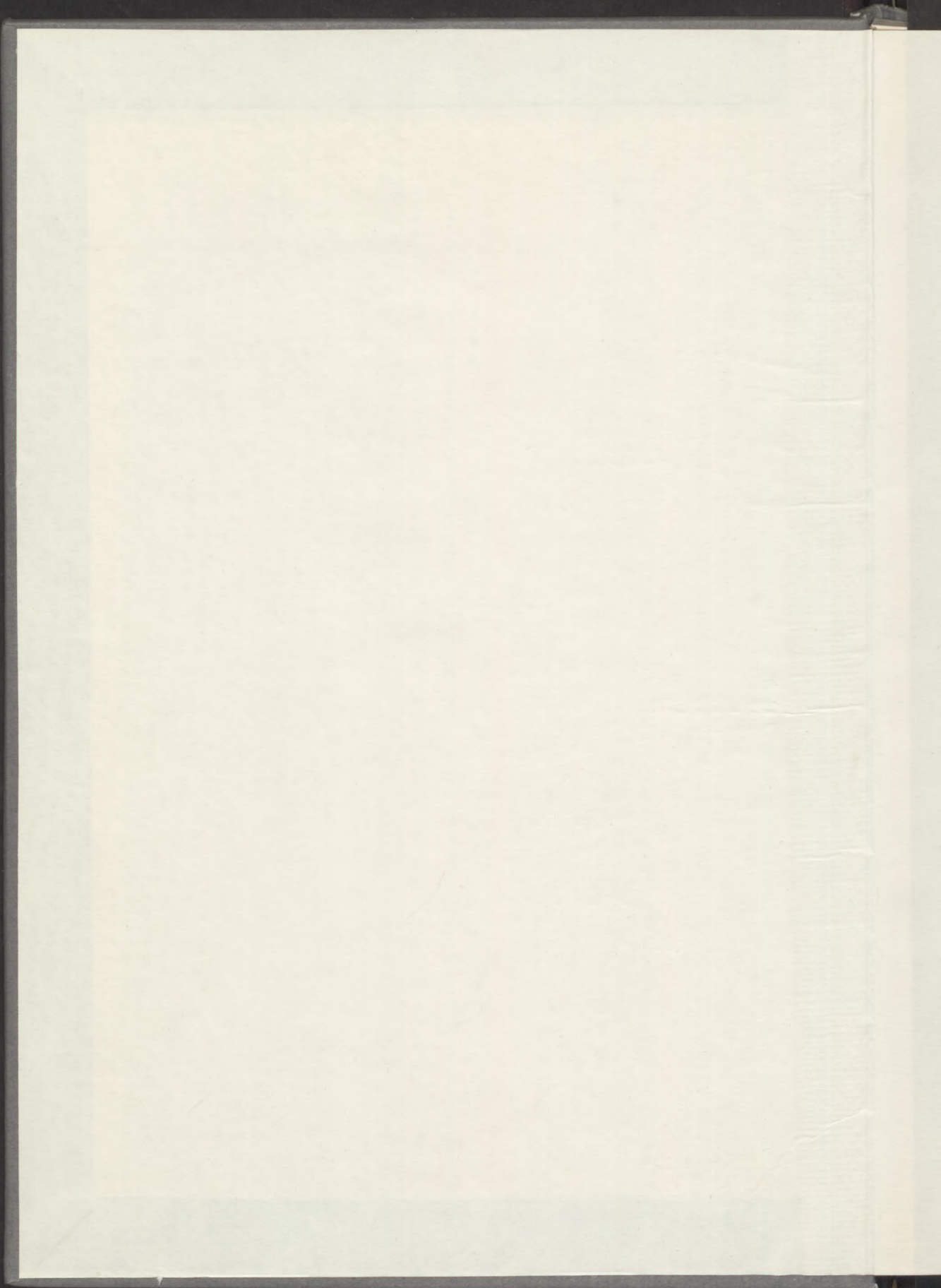
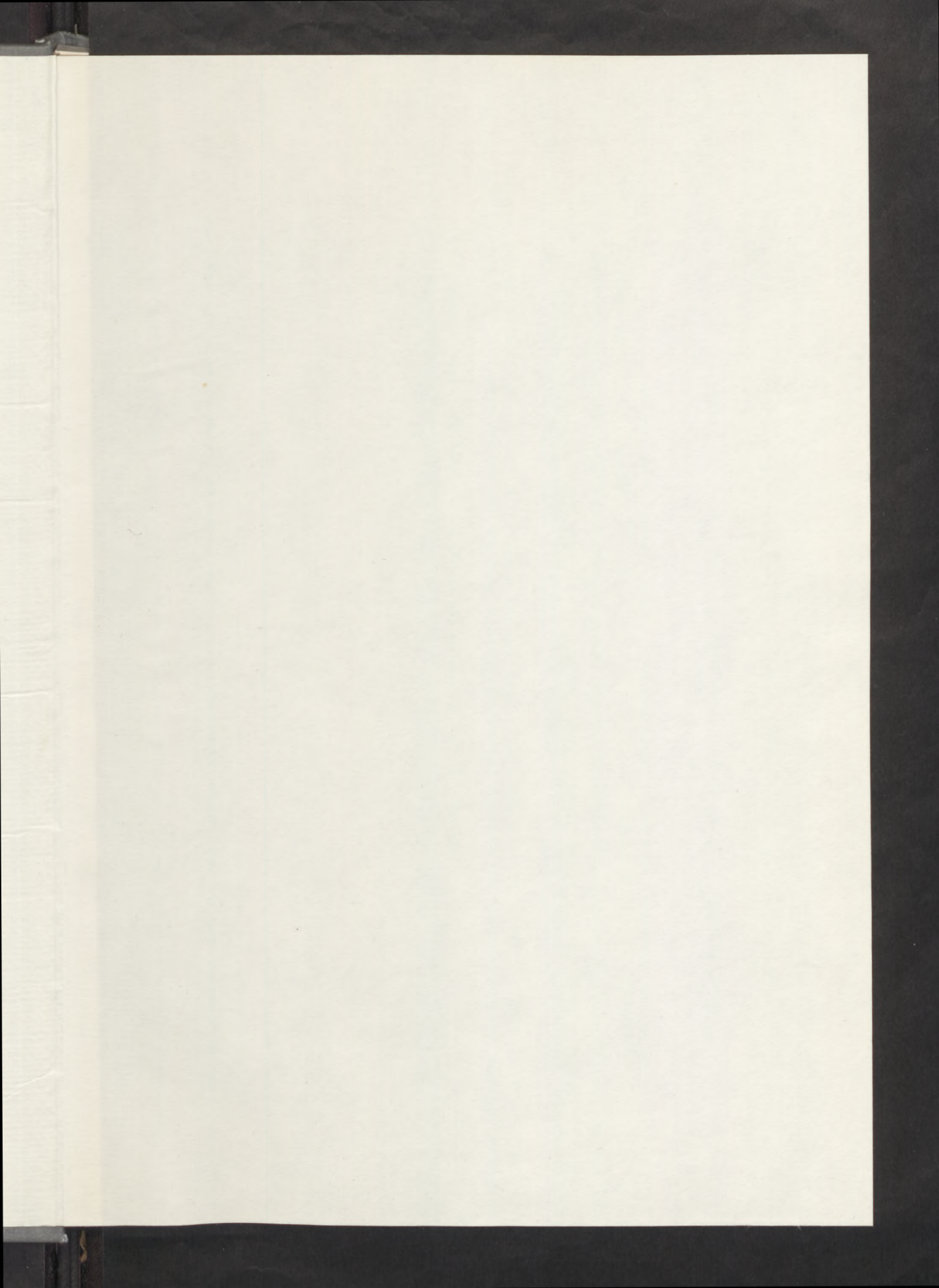
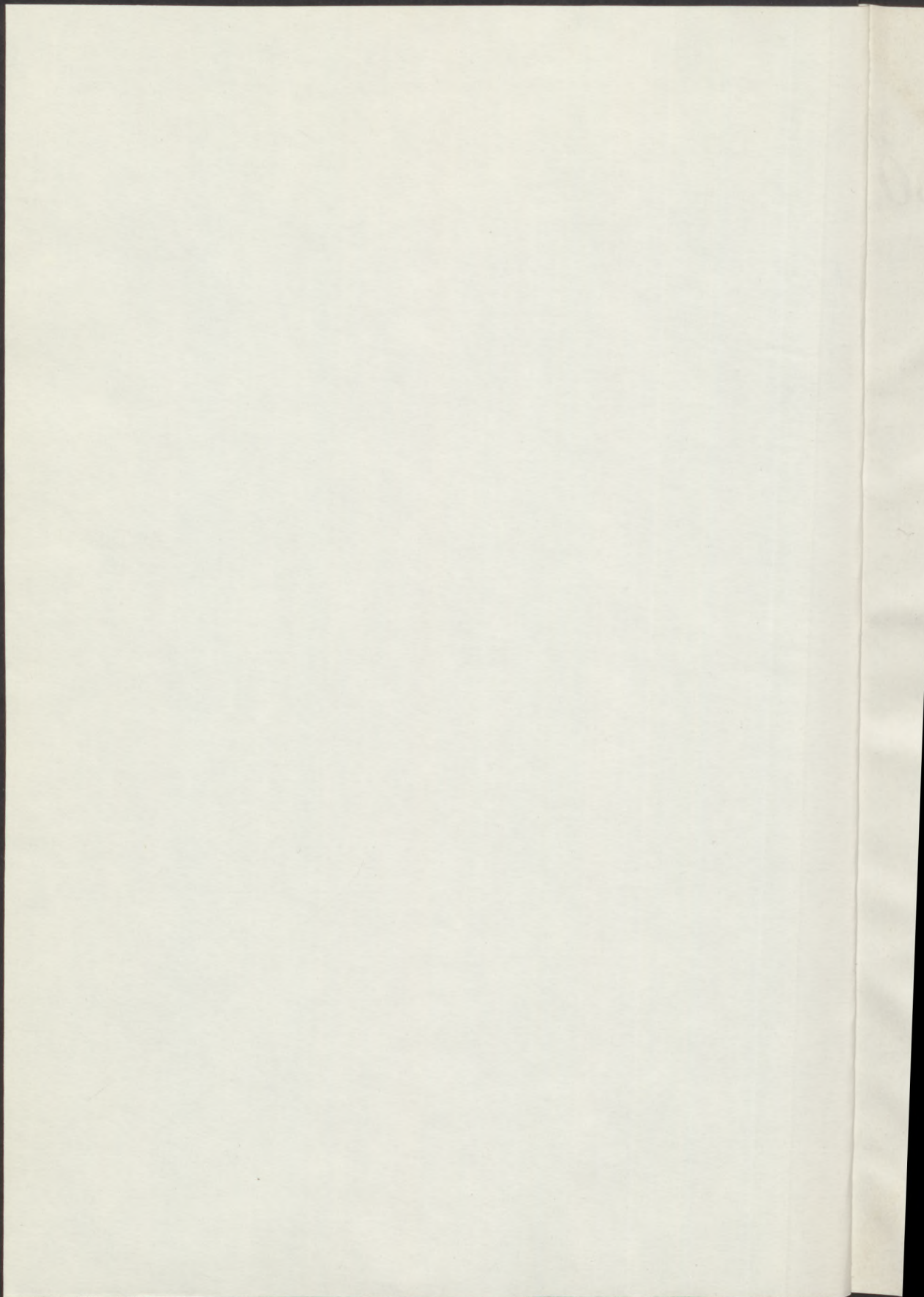

MC
84.697

Keating's

Keresztuny Dezső

ÁLLANDÓSÁG AVÁLTOZÁSBAN

ZALAEGERSZEG / 1984

ALFALDÓSA
AVATTONASBAN

NYV. 2002. 03. 1990 X

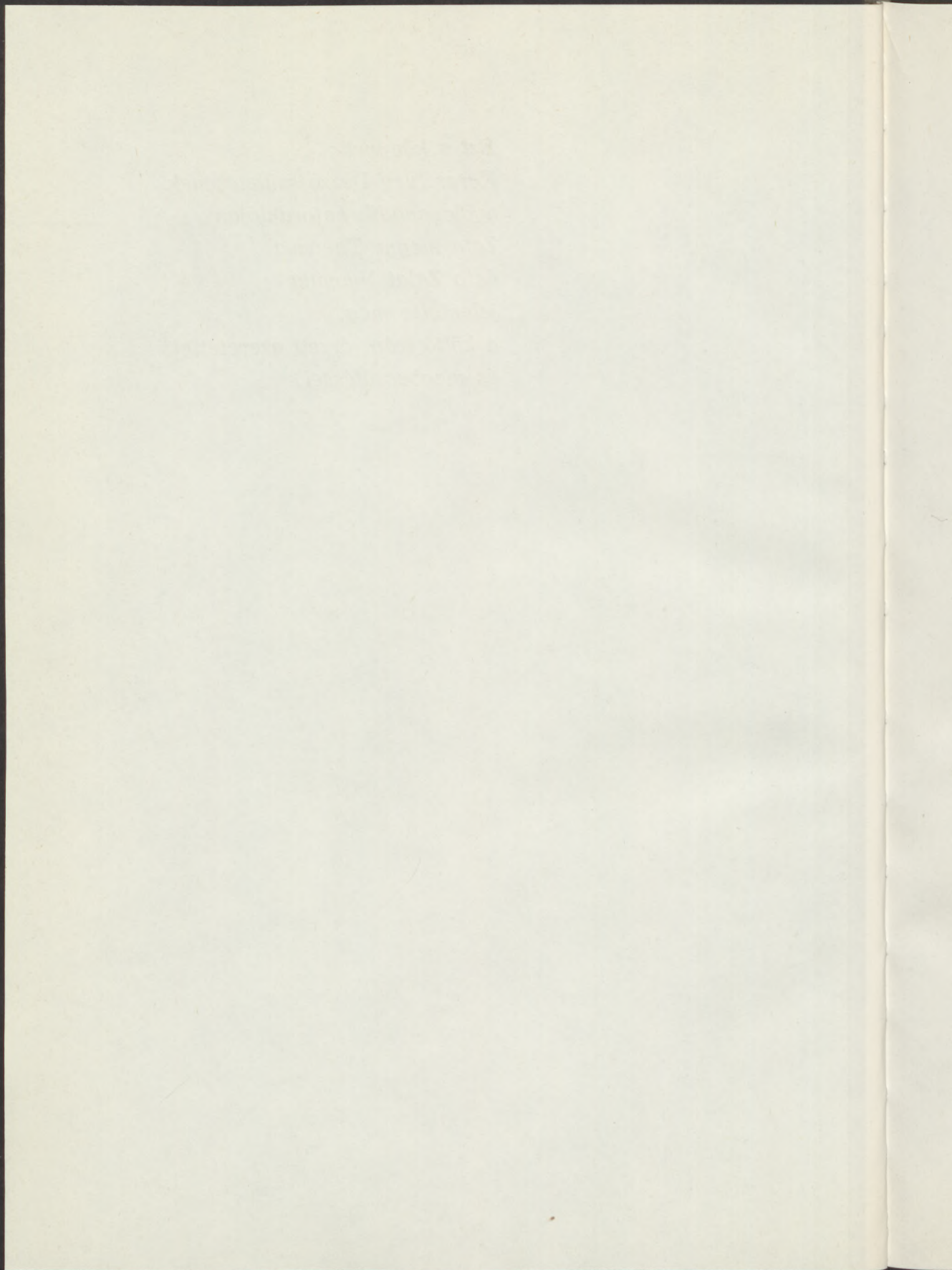
MC 84.697

1984

ISBN 963 03 1990 X

*Ezt a könyvet
Keresztury Dezső születésének
nyolcvanadik évfordulóján
Zala megye Tanácsa
és a Zalai Nyomda
jelentette meg,
a költő iránt érzett szeretettel
és megbecsüléssel.*

HATÁRJÁRÁS

A tengerzúgást visszhangzó csiga-éj
mélyéről (vagy gyermekkoromból) fölbuggyan az utcán
vonulók éneke: »sánc regiment«;
közelgő dobpergésen át töröksíp
visít, elúszik s újratámad;
a »sánta kapitány« kiáltoz: »Félre török!
Magyar előre!« — Honnan? A Semmelweis
utcában fölberreg egy motorbicikli s a hajnal
derengő függönyein át »jön a vicispány«.

»Gyűj el, átú gyűj el te szép aranybúza!«:
folytatja az álom s felelek ifjú karok
láncából, mely a falut körülarszolja:
»Átú mennék, átú, hogyha nyitva vóna!« —
s vár az új kapu: ivbe emelt virágfüzér:
»Nyitva vagyon, nyitva, csak gyűj átú rajta!« —
siklik tovább a lánc, szélben lobogó kapun át:
»Új Hold, fényes Nap megyek hidon átú« —
s ujongva: »Bújj, bújj bokrostú, bokrod itt maradjon,
bújj, bújj bokrostú, bokrod itt maradjon!«

A határjárók! Így vonulnak már míg élek,
határán zord szavaknak, lágy zenének.
Be jó is így egy álomittas pillanatra
kilebegni az ifjú-vén határtalanba!
De visszaránt az utca harsány népe és
ahogy mindennap, partravet az ébredés;
a hideglelős hajnal sandán hunyorít:
— Hát a te határaid?!

IFJUSÁG

*Ringva lejtő dombok hajlatában,
pőre fák közt áll a régi ház még.
Hazahívott otthonom szavával —
s mintha ködös holdtájékon járnék.*

*Kedves útja elsüppedt a hóba,
hangos szómra néma árnyak jönnek:
szálló életem tündér gubója
héja már csupán a tünt időnek.*

*Dermedt szívvel állok, csak az ágak
ingó dércsipkéje sejlik távol;
halk zajával a sikló madárnak
száll fölöttem édes ifjuságom.*

*Lágyan, mint az álom bontja szárnyát
a levegő tiszta kék fölében:
tán csak vágyam sejtí szárnyalását,
mint az elfutó perc, oly tünékeny.*

*Fellángol most, fénye átragyogja
a homályt, mely körülöttem árad.
Ó, hogy szárnyal! Ó, hogy zeng a hangja!
Nincs hatalma rajta a halálnak.*

HALK LÉPÉSSSEL

*Halk lépéssel ballagsz a régi présház
mögött a hegyre; lépteid neszére
madár riad, gyík surran, szöcske ugrik.
Ág hajlik homlokodba s látni véled
nagy szőlész öreg-apád ősz fejét
a rendek közt. A tóból könnyű pára
száll. A tikkadt lejtőn telnek a sárga fürtök
s — a nap és harmat gyermeke — nő a bor.*

*E tájban, e nyárban szabad-e még mai
gondokon tünődni? Szülhet-e a völgyek
idillje könnyeket? Tudsz-e itt magadban
pörölni sorsoddal, mikor a végtelen
folytatódás munkál mindenben, az élet
túláradva duzzad, sorstalan a lélek,
mint a fény s a könnyű égen úszó felhő?*

*Mindig följebb hágsz és egyre távolabb
látod lenn a völgyet; hallgatag, komoly
csöndben mereng a táj. A szőlőkből csak egy
lány méla éneke harmatoz. De távol a sárga
tarlókon járnak már az ökör-igás
ekék; hant fordul barna hantra, könnyű
por leng utánuk. Karcsú jegenyéink
hegyéről útrakél egy-egy levél. A hajló
napban ökörnyál száll s mellém lekoppán
egy-egy túlért gyümölcs.*

*Idill ez? Ez a különös, zavart
bukolika? Valami iszonyú
parancs szavát sejtéd és gyilkoló
hordák tusáját. Néma dacba rejti
szorongását e büszke táj, de minden
érzi: valami jön. Az évszak fordul:*

*a nyárból ősz lesz, tél lesz. Miért? Olyan
ijedt magánnyal ülsz e vak erők
harcában, mint az út szélén hagyott
gyerek. Reszkető szívvel érzed: benned is
fordul az év.*

*Vesd hát le ember-köntösöd, olvadj az alkonyat
oldódó fényibe, halj meg, ha jó az éj
s szüless a hajnallal: jobb szállni, mint
a felhő, csöndben érni, mint a dús
gerezd, surranni, mint a gyík, a végtelen
dallam igézetét követni, kék, hűvös
mélyekben ringni, végtelen vizek örök
sodrán leszállni, fölmerülni, szél nyomán
fodrozni s elsimúlni, mint a hullám . . .*

1929

M E S S Z E

*Magas lett az Ég fölöttem,
jaj, de messze elvetődtem!
azt sem tudom meddig, hová; —
bár az Isten megmondaná!*

*Erdő, mező nyitva, tárva,
nincs közepe, nincs határa,
mindig kettős, hármás az ut,
jobbra, balra messzire fut.*

*Keresem, seholse látom,
hol lenne megnyúgvásom;
járok a világba veszve;
honnan estem ilyen messze?*

HAZALÁTOGATÓBAN

Dombok közt fut a fel-felcsillanó
út; még nem tavasz ez; megkésett hó lapul itt-ott;
tócsák, fenyér fü alól, tókéék sora közt
átsejlik sárgán, hűvösen a nedves agyag; még
épphogy ocsúdnak a fák, hallgatnak a görbe dombok
hátán s lankáin lapuló hajlékok; egy-egy fűz
fénylik sárgásan-vörösen; leheletkönnyű, ahogy izzik . . .

Halkan, mint ez a késlekedő tavasz, ébred
szívem s mint az a fűz, haloványan izzani kezd a
könnyű öröm, hogy van még pince, gyümölcsös, présház
mellett asztal, pad: kitekinteni, bár csak
dombocskák hullámaira, de fölöttük a foszló
felhők járta, magasló égre s este a csillagokra.

Örvendeni árad, előnt a gyermeki emlék
s édes hála, hogy megvan még e százados otthon;
el ne ragadja — fohászodom — ezt is a feltámadt nagy idő
forgószele, mely, ime, kővel rakta ki szépen a porváros utait,
méltóbb helyre tette a Főtér egykori tarka-szegény piacát,
fölbolygatta az álmos, lassú embereket, új házakat és új
házsorokat rakott le a paraszt határba, s elhordja már
mind a nyakig nedves, penészes, gombás vén házakat is . . .

Ezért oly kedvesek tán szívemnek a nagy madarak
a régi mezőn, szőlők közepette, ahogy gomb-fejüket
emelgetik — mint egykor s ma is még a fekete kányák —
s nem a vetést dézsmálják, de kőolajat szívnak föl a mélyből,
hogy így táplálják várossá a nagyfalut, ahol születtem,
s fényesedő fiuk és lányok figyelő szívébe
ívódik a törvény, mely engem is nevelt, a szó:
tegyetek múzeumba mindent, ami csak odavaló;
legenda nektek már a mult, lám: szétesett,
lökjétek hát ki véretekéből a kövesítő régi meszet,
de figyeljétek a bennetek élő üzenetre, parancsra,
ha őseitek derék szava zeng, mint ősi idők harangja.

F. I. EMLÉKKÖNYVÉBE

*Felszáll s ormos egekbe keringve lehullik a pára;
mélyre ivódik a földbe, ahonnét jött; gyökerekben
lesz később tápláló nedv, szín, illat, esetleg
édes szőlő s bor . . . Így tér meg az otthoni tájra
újra meg újra a messzire ment fiu. — Hátha eső lesz
jó szava s példák tettei? — Zárjátok szívetekbe!*

EGY TUDÓS SZÜLETÉS NAPJÁRA

»Idő az, ami nincsen.«

[PAIS DEZSŐ]

*Nincsen időd s tered oly tágasra s olyan magas édig,
mint ahogy álmodtad, rakni tudós művedet;
s nincsen idő, tér, hogy hiveid, akiket tanítottál,
méltón tárják föl hű, szerető szívüket;
ám amit ifju (s öreg) szívekbe vetél, szerezhetsz majd
csírát bontani tért, felnövekedni időt,
mint ahogy ünnepeden, bár szűk, de szíves szavainktól
tágul a szabvány tér s szárnyal a csonka idő.*

BALATONI PÁSZTOR

[EGRY JÓZSEFNEK]

*Halkan cseveg a lomb és a karcsu nyárfán
fönnakad a felhő könnyü lebegéssel;
az aszu fű tövén tücsök cirpel árván,
áll, csak áll a barom a déli verőben.
Lágyan ing a nádas és a berkes rét fölött
némán, mint az idő, lomha szárnyu gém köröz.*

*Odaát, a zömök hegyek közt fehéren
pincék szeme villan; a szőlők nótája,
az erdők s a kertek illata a szélben
sejlik csak, a könnyű párán átszítálva.
Ringva pihen a táj; fölszakad a messze tér,
s forró özönével mindent egybemos a fény.*

*Bő kévékben ömlik magasán az égnek
s elárad a tágas, zengő végtelenben;
önfeledten játszik a fény ünnepének
izzó pompájában elem az elemmel.
Mintha emlék lenne, úgy fürdik az égi kék,
fényből s párából szótt délibábban a vidék.*

*Sűrűsödik, süllyed, oszlik, száll a pára,
hajtja, hömpölygeti örök áradatban
a mindenség csöndes, szilárd körforgása.
Napok, holdak útján kering öntudatlan,
s millió nyelvével a világnak rengeteg
oszlopaít mosva, vásva hullik cseppre csepp.*

*Az ég s a víz fátylas tükre közt, a boldog
sűrű levegőben gyors sirály cikázik;
lengve nyújtóznak a fénylő ködbe oldott
felhők, hosszú árnyék hull a szemhatárig,*

*s a kagylószin égen, a fellengő alkonyat
ködében mint órjás, tüzes hal suhan a nap.*

*Hull a harmat, halk szél bújdosik a lombban;
hab simul a habra, a fövény felissza;
fényes halak teste pattan s visszacsobban;
szárcsa rikolt, a csönd burkát felhasítva,
s készül, mintha szólni vágnék a táj, de a víz
hűs lehelletével már lezárja ajkait.*

*Hűny a fény, az élet hallgat; már csupán a
víz csobog. A világ meginogva süllyed;
előnti a csend, mint majd az idők árja
lomha örvényébe nyeli mindenünket,
ahol minden élet, minden álm, minden fény
síkos habbá omlik az időtlen éj ölén.*

PIETÁK

[SZÁNTÓ PIROSKANAK]

*A postaútnál két vén tamariszkusz
bozótjában kőkereszt; rajt vas-Krisztus:
állította hősi-halott fia
nevére Szócs Antal, Csép Mária; —
mohos, mállik, több mint félszázad óta
eszi eső, fagy, szél eróziója;
nem térdel már, nem pihen árnyékában
senki: magára maradt a magánnyal; -
de nekem ott ül előtte az a
sokezer néma paraszt-pieta:
kezükben gyűrt pósta-lap, rajta ott áll,
hogy Kimpolungnál vagy a Don-kanyarnál,
a Doberdón, vagy »eltűnt« — nem maradt
semmi, a múltba hullt a pillanat;
Isten kezében, dúlt idők sodrában
anyák, fiuk meztelen, koronátlan.*

A DUNÁNTÚLI HEXAMETEREKBŐL
[XXVII]

»Sej! esik esső, szép csöndessen esik«, dudolom — tapp,
tapp, tapp — cseppen a nádereszen, homokot ver a falra,
hólyagos apró tócsákból patakokba gyülemlik
s árkot vásit az útba a víz; árnyéokra huzódik
macska, baromfi, madár; a köténye fején, szalad át az
udvaron egy lány. Tódul a lanka lehellete: ázott
föld, gyep, lomb, nád, állatok, ólak, füst szaga. Csilló
szálakon úszik a hús suhogás, elporlik a tompa
visszhang mélyén, mint kihunyó fény. Fázom. Ezerjő
kortya füt át. Gyerekemlék dobszava perdül a pince
pléhtetején. Esik, egyre esik. Meglengeti vándor
függönyeit szürkén az eső; merülök le, hináros
tó vize mosdat, eső hull rám, izamos halak oldják
szét hajamat. Szép álma ölen így alszik a gyermek
csöndesen; így szép még a halál is, csöndesen oszlik
földben a rost, szép csöndesen ázik lent az eget járt
vízben a mag. Túl fellegeken süt a nap, de a felhőt
megfacsaró mancs ujja közül csordulva esik — tapp —
vásik a fal, kő, hegy — tapp, tapp — cseperész, nekibuzdul,
ömlik a víz, paskolja a lombot; a vaskapu érdes
jajjal sért, mint télen a jégdara tüi, sivitó
szél dühe, varjúzsinat »kár-kár«-ja a hóbamerült kert
váz jegenyéin. Minden vázzá meztelenül, fák
lombja lemállik, ház fala, csont husa, váz marad: omló
hantok ölen, csírák mélyén, kígyós gyökerek közt
éled, nő, az anyag testébe szövődik, eső, szél
fürdeti, fény szinesíti, idő szesze járja: dudolva
zizzen a dallam, mind hevesebb, a világ csupa részeg
kurjantás: »esik esső, szép csöndessen esik, haj!«

VIDÉKI KÉPEK

[1.]

Ég a beton, rajta
rézbőrü sereg
sütkérez: egy falka
meztelen gyerek.

Vízben áll a rét már,
játsszani hideg,
de az uton még nyár
fűti a követ.

Az őszt sűrű, mézes
fényel hinti meg,
s fészek a por: édes
déli sziget.

Hasuk a láng napra
vetik, a tüzes
beton simogatja
kis feneküket.

[2.]

A szaktárs leül roppant komolyan,
deszkaládáját ölébe veszi:
kopott kis láda s most mégis olyan,
mint egy oltár: vásott, nyűtt, emberi.

Nagy kezében mint egy munkadarab
forog zsírtalan, sótlan a kenyér,
de ahogyan beleharap
egy kis szertartással felér.

[3.]

Mint fölemelt fejű kotlósok
őrzik templomaik a falvakat;
jóban, rosszban volt részük jó sok,
s lesz is, míg hit és szokás megmarad.

Jól vigyázzon tehát az ember-bolyra,
aki a kotlós helyét elfoglalja;
ha egyetértés nincs és jó szokás,
csak zűrzavar az élet, semmi más.

[4.]

A szél elállt; mint sűrülő barázda
borúl fellegre felleg, önmagában
beszél az őszi kertre és a házra
hulló eső egyhangú mormolással.
Úgy alszom el lány takaróm alatt
akár földben a mag.

A JÓZANSÁG LÁNGELMÉI

[DEÁK FERENC EMLÉKÉNEK]

*A mélyresüppedt szemű, szava-nincs költő,
a hatvanévesen agg király, a Palota foglya
verset kezdett »a jó öreg úrról«, eltűnődve:
nem volt-e abban »nagyobb az ember a hazafinál«? —
de mint annyi más műve, ez is töredék maradt,
mert a régi sereget szétverték, a régi hitek
kiégtek, az aranyfényű szavakat rézgarasként
csörgették hamisítók.*

*Egy évvel az Öszikék előtt
meghalt a férfi, aki szintén nem futott el,
túrta s túlélte Haynaut, Bachot, kivárta a jobb időt,
s alkudott szívós türelemmel, a végső törmelékig
megőrizve mindent az újrateremtendő haza
eszményeiből - amikért hány jó társ adta
vérét s elméjét! - mit megmenthetett, óvhatott,
míg csak a geszti bolond szél első lápi fuvalma
föl nem emelte a házárda taktikázó utódot,
ki »szegre akasztván a bihari pontokat« általlépett
a táblabíró s félresodorta konkra-éhes
újkori martalócaival.*

*A Megyei Könyvtár
mellett áll az Ómegyeház, amelyben visszavetette
követi megbízatását, mivel ólmosbottal, itallal
szerezte meg azt neki pártja; előtte magaslik
közhely-bölcs államférfiú-mozdulattal szobra,
mely alatt platánok árnyékában ott golyóztunk,
fogócskáztunk szilaj gyerekekként, s melyet
- tisztelet érte a szülőföldnek! - le nem dönthettek
a képrombolók. A hőskorszakban ide gyültek
egykor a kuruc vármegye kis-urai.*

Ó azok

a siratnivaló kis falusi kúriák! térdig
nedves falú néhány szobával, ahol nem csak
henyéltek, mulatoztak, de olvastak is, a hon
dolgairól vitáztak nagy rómaiak s a reform-gróf
érveivel. Ilyenben héjaztatta Berzsényi egykor
hérosz-lelkét, istállóból lett könyves-házában Horváth
magyar Enciklopédiára készült, itt írta össze
ötödfélszáz szép énekét s csinált az istenhátamögötti
Göcsejben poétriákkal Helikont. A nép Kastélynak
hívta az udvarházakat, mert törzsfő-sátrakként ültek
a zsupptetős, faragott, kontyos-homlokú borona-viskók
között.

Söjtör, Kehida: Deák is ilyenekben érlelődött.
Mikor az »ősi dicsőség« parancsait felidéző
költő-barátja hallgatag lomhaságáért feddette, így irt:
»Nézd a bivalyt, mely lassú, de hogyha emel
nagyot emel!« Ő is kivonszolta nemegyszer
megyéjét a sűrű sár-agyagból; emelkedő
fényvel állócsillag lett a feltápáskodó
ország egén; homálytalan a borulatban is:
némasága beszélt, ha csak arra volt lehetőség,
ha lépett, nehéz komolysággal az elérhető
fölmérve; nem szédült szakadékok s ormok
közt roppant terhekkal vállán; egyszerű volt
a parádézó fölpezsdülésben; remény nélkül is
emberség példáját mutatta.

A két nagy öreg
bronz szobor-mása ezért is ül talán oly
fáradtan meggörnyedvén a habosan áradó
főváros főterein, az újuló világban. Nagy múltak
emlékei? Józanság, hűség lángelméi: utolsók
egy nagyszerű nemzedékből, mely a világszabadság
fényében az itthoniért küzdött, konok reménnyel
mind magánosabban. Bihar sivatag-tölgye a költő,
Zala gesztenyéje, berkenyefája a bölcs: megálltak
rendületlenül helyükön: növekedtek ritka napsütésben,
sűrű viharban fölzügtak megreccsenő derékkal;
gyökerük hozta a mélység, lombjuk az ég
parancsát, szelek a nagyvilág híreit: koronájuk
alatt elfért egy nemzet, míg éltek vénen is lombosodva.

EMLEKEZÉS APÁMRA

[1]

Sötétben ébredt, háromra felszivódott
az egy adag bróm — s kettőt venni?! — nem, ez
a család iszonyu szégyene volna: apánk bolond!
Hallgatta hát az alvók felelgető szuszogását
s ahogy egyhangún verte a kertet, ablakot, pléhtetőt
az őszi eső; minthacsak kinezni kikötött rabszolga
fején dobolnának a hideg cseppek . . . Korán
fölkelt, gondosan öltözött még szedelőzködő
családja nyüzsgésében; a vendégszobába ment;
s az asztalra tette rég megírt bucsúját. —
A tompára szűrt dőrejt hangos jaj vitte tovább,
hogy túlsikoltsa a vádat. Csönd lett. A születés, halál
papnői fölmosták a vért; a testet kiterítették. —
S én most itt tépelődöm: mért csak ennyit írt:
»Nem bírom tovább kedveseim!« Miért hogy nem maradt
más lehetőség? Mily célért, mily értelemből tette, amit tett?
Példa? Kudarc? Az életén túlcsapó méltánytalanság?
A megoszthatatlan kín görcséből álomba váltani át?
Céljavesztett erő, mely önmagát pusztítja el?
Vagy az öröm hiányzott csak, a feloldó perc, könnyítő jó szó?

[2]

Kivel beszélhetett? Nem a mindennapi teendők,
ház, gyerek gondjairól, nem a kerti verandán
koccintgató rokonok között. Valakivel,
hogy lelkét ossza meg. — Talán, mikor a tavasz
szórt virágot rájuk: fáival; köztük
visszamosolygott ifjúsága; mert nagyszerű kertész
volt egykor; — tán a csönddel, melyben az égről, tóról
hulló s visszaverődő fény szűri át a bazalt izeit
a szőlőfürt zamatává; tőkékkel, pincével; nem bor,
de tiszta munkák halk öröméért, az idegőrlő

szolgálattól megszabadúlva; szép lehetett pár alkony is ősszel;
szület, takarulás jóízű, jószagu fáradtsága . . . De szót
kivel válthatott?! A természet nem kérdez, nem felel;
a bennünk égő mennyet s poklot életünkkel
együtt oltja ki — s föld, kert, ha szól, legfeljebb
törődésünkre visszhangzik. Kis mintagazdasága
alkotás volt: keze, gondja nyomán virult,
termett, de — bár fáradozását derűben oldotta fel —
folytonos ápolást kívánt s azzal panaszkodott,
hogyan széthullt . . . De kije volt, hogy emberi szót értsen vele?!

[3]

Csak az élők emlékeznek. A holtak
visszatérnek az ember nélküli létbe; övük
a némaság: hunyt szem, zárt száj a koporsóban;
s a békesség: lényük formáló bomlás, vegyülés.
De emlékeznek az élők: bennük, körülöttük él
ami élt: hajlam, terv, megszokás, kalandvágy,
s míg el nem kallódik: ország, ház, fejfa, holmi.
Legendát s rossz hírt szó az érdek s képzelet,
láng szív s meghidegült agy. Folytatódunk. —
Ím bennem dörög újra a hajnali tompa
csattanás, ahogy állok a tömzsi, meszeltfalú templom
mögött, a lombtalanul vacogó temetőben, az ötvenedik
évfordulóra készülő sírkőnél és — akárha valami
megkövesült szél zárna magába, mint egy üvegbe
dermedt lepkét - talán csak visszasaajgó árny vagyok
saját szörnyeim ígézetében. — Mi omlott
össze sírja fölött, míg az egykori domb besüppedt,
elkorhadt a tölgyfakereszt, kiveszett a rózsza,
fűz, puszpáng, tamariszkusz; s csak a borostyán őrzi
szívósan a hős pora helyett önmagát!

[4]

»Egy perccel a lövés után beállt a halál —
írta az orvos — a tett oka pillanatnyi
elmezavar«: hogy pap temesse s az ősi szokás szerint
a végső tisztességnél ott álljon a falu népe.
»A városházán fekete zászló leng«: így kezdte

emlékezését a megyei újság, s valami névtelen
döbbenet hullt arcról arcra: tudták, hogy városáért
élt és halt ez a hallgatag férfi, ki már
ifjan világot épített a pusztaságon, s hogy betöltse:
lelkével táplálta; később elhagyta érte kertjeit,
s elnyűvődött a mind nehezebb, beláthatatlan
közügy szolgálatában. Micsoda álmai fúltak nyomorba!
Minden ügyét lezárta és nem zárt le semmit. A megfeszített
felelősség megtörte kedvét; nemcsak vérereit
tette meszessé: kitépte a lélek gyökérzetét is.
Nem tettek hőseként lépett, egy pillanattal a görgeteg
zuhanása előtt, a legendába át, s nem az álom angyal-testvére
fogta szemét le. A szelíd erély, szívós derékség,
amely tevékeny életét áthatotta, amiért szerették,
csak küzdővé tette, nem győztessé. Kevés volt. Elégtelen.

[5]

A gyermek föléli szüleit, mint a növény
elődei avarját. Rettenetes, de hogy élhessünk, el kell
temetniök a holtaknak halottaikat. — Bár neki is tán
jobb volt megállni a vihar kapujában. Mert hogy milyen
törékeny világ a miénk, most kezdjük tanulni,
törpe óriások, kilépve az Űrbe, s kilépve
az iszonyatokból, amiket túlélünk. — Micsoda példázat
élete is az erényről, mely önmagában hordja
megbecsülését?! — Nem elég a bánat, a szégyen;
csak a felejtés teszi még tűrhetővé, ami történt,
s amit oly szívesen vetnénk végleg magunk mögé; —
de megéled. Magyarázni lehet, jóváhagyni nem!
Boldog, aki csak saját halálát hordja szívében,
mint a gondtalan növény és állat. De ember
nem ismer gondtalanságot. Csak egy van a halál ellen:
megbirkózni minden napunkkal. Segítene válogatva
az emlékezés. De sodor az idő: a voltakon is
átömlik: örök tükröződés; s valami végzés terve szerint
hittel, vággyal hajszol, hogy el ne kótyavetyéljük
a talentumot, mit ránk bízott a gazda lét.

A BADACSONY LÁBÁNÁL

*Kék ég, zöld víz között a sziklás parton,
rezzenő szívvel, mint az üldözött,
elnyúlsz egy szemhunyásra s köréd zárul
erő gyümölcscsel telten a Dunántul
mély békéje a lágy lankák fölött.*

*Szülőfölded: derűs tündér-ragyogvány
fényben fürdő dombhullámok színén;
szülőfölded: fulladt iszap a mélység
hideg ölén, gond, iszonyú szegénység,
szolga-törődés, láz, szikár remény.*

*Ezért pihensz úgy te is, mint vonagló,
lövésre feszült idegen a nyíl.
Már suhansz is, szállsz, ocsúdva, alélva;
ki dobott föl pályádon s milyen célba
röpít, mely pengve ellökött, az íj?*

*Látod dúlt falvait, tépett határát;
kinját s reményét dobja rád hazád.
Veszélyes égtájak közt tétovázva,
szétvert bolyában helyét nem találja; —
szánja, de veszni hagyná a világ.*

*Benned is ég a láz, mely fölkaparta
a magyart; látod, mint tolul hívő
seregben s mint hőköl meg. Újra gyáva?
Vagy bölcsen fél, hogy csapdába ne rántsa
útvesztőin a cselszövő idő?*

*Nő visszanyelt panasza, de tapasztalt,
óvatos szemmel lát s mér még a nép.
Vad erő, néma mag: ha nem tud bátran*

s bölcsen élni a megnyert szabadsággal,
résztvéltlen malmán szétörli a lét.

Tudsz-e felelni arra, hogy jövőjét
melyik szabja meg az embertelen
tanok tébolyt ragyogtató kristálya
s a kivett teremtmény vak sirása
közt: az igazság vagy a félelem?

Tudod-e, mért dobott föl s merre tartsz, ha
szédülve fönn a zeniten megállsz?
Hogy milyen végzet délkörei várnak
s milyen fény gyémántporát hordja szárnyad?
ha, honnan jöttél, a mélybe leszállsz?

Nézd, az öreg hegy meleg lejtőjére
gyümölcsöst, szőlőt raktak dédeid;
pincére présház, romra templom épül:
olvasd a táj sugalló betűjéből
a történelem följegyzéseit.

Jövődben ők lépnek tovább, az ősök,
így érzed tisztán, így tanít a táj:
küzdő múlt, gyötrődő jelen tanúja,
műveltség s erő termő egyensúlya,
dúlt vidékek közt szép, örök arány.

A tiéd s te övé vagy oldhatatlan,
magára rántva hanyatlík alád:
mert elvesztél benn, van rajta hatalmad;
test, lélek csókja oszthatatlan annak,
ki úgy győzött, hogy megadta magát.

Tedd hát, mit tenned kell, légy aki voltál:
hű, okos szív, latrok közt is serény
szolgája népednek; sorsába fúlva,
ő legyen, aki tetteidet súgja
s az igazság, amely szivedben él.

*S ha több nem lehetsz, légy a tiszta szándék
emléke: fölillantál mint ezüst
hal, bár egy percre: tündökölve;
s névtelen siklasz újra elemedbe,
elmúlni benn, mint viharban a füst.*

L Á N C O K

»Lánc, lánc, eszterlánc« —
beleringsz a táncba;
nyakadban és derekadon
pitypang gyermeklánc.

Kék kő, piros kő:
szenvedély, alázat
lánc fogja s ragyogtatja
szelídséged s vágyad.

Lánc, lánc, könnyű lánc:
mintha játék volna,
s lány szellő, hajlós fűszál
fűzne a karomba.

Nőnek gyűrűi
a közös napoknak,
szálra szál és láncra lánc:
sűrű hálót fonnak.

Lánc, lánc, mennyi lánc!
áldozat, vágy, érdek,
álom, emlék: oldhatatlan
egybekúszált élet.

Szabadulnál, nem tudsz:
rab zsarnok rab társa,
bilincs lett a gyermeklánc
életre-halálra.

Lánc, lánc, csupa lánc:
seb forr seb fölébe;
életünk mint összenőtt
ikrek égő vére.

ÁLLANDÓSÁG A VÁLTOZÁSBAN

[I]

Szúrágta szuszék, ágas, téka,
kályhaszem, billogvas, csupor
szerszám volt, élet tartozéka;
kiszórta változván a kor;
nyúl értük pajták, padlások porába
üzletelők, gyűjtők kíváncsisága.

Eső, vihar-járt présházak kopáron
omlanak, gazdátlan a nyáj;
szívem csak arra jó, hogy visszafájjon
a tájra, hol méz volt a nyár.
Elszívódott a nép a városokba,
könnyebb létre, több pénzre vágyakozva.

Kik elmentek, új rendbe állnak máshol,
vagy szétgurulnak: vékányi dió?
Jó békesség lesz a futamodásból,
szívós sereg, küzdeni is tudó?
Boldog a vándor nép az új bolyokban,
vagy tört cserép, árvizektől sodortan?

[II]

A zömök ház, a major, kert, az ég, föld,
mely ifjúságom Édenkertje volt,
tanulással, örömmel, rettenettel
föltarisznyázva bár: útrabocsátott.

Huzakodó csődület cserélt aztán
lakást lakásra benn: parlaggá züllött;
a pusztulás lett állandó lakója,
mindenkié volt, tehát senkié.

Most gyerekhad sereglük, játszik benne.
Óvoda kellett, szépen rendbehozták:
legyen jó rend otthona, nevelője.
Megújulása megújítja szívem.

[III]

Elnézem a falut: az áram visszafordult,
a fiatalok újra itt
építik fel a gazos, magukra hagyott, megdult
telkeken modern házaik.
A lapályt fölszántották, roppant táblák
kordon-szőlők bő termését kínálják.

Valaha ápolt déli lejtőit elvadultan
is őrzi a sok görbe hát;
pusztult, sarjadt török és labanc háborúkbán,
túlélte a filoxerát.
Még hasznára lehet, ha pihen ugarolva,
s majd hű örökösök kezén jobb lesz a dolga.

Néhány szép, régi pince — helyrehozva, ahogy kell —
nyaralóvá lépett elő;
itt-ott tenyérnyi új szőlő kapaszkodik fel:
kerül művelni kedv s erő.
Szokás? Érdek? Ha sok család akarja,
szőlős lankán jár majd a fiatalja.

NÉGY VERS A HAZÁRÓL

[1] A BUJDOSÓK SZAVA

*Erdők, mezők, szép ligetek, ha már
a vadludak, a fecskék visszatérnek,
puha szél hozza nyers szagát a rétnek
s a földön felhők könnyű árnya száll:*

*ti hívtok? És ti csillagok, talán
utat mutattok, hogyha egyszer részeg
bánatomban elindulok s felétek
futok? Minden tagom indulna már!*

*Nem szökve — s mit sem várva már a távol,
a nagyvilág, a kaland mámorától: —
nem kell hódító sereg, sem hajóhad.*

*Van ház, otthon, mely megtart, őriz engem.
Helyt kell állnom. De minden idegemben
riad rekedt szava a bujdosóknak.*

[2] KÖZÉJÜK TARTOZOL

*Örültek! — mondod — ahogy tébolyultan
futnak egymást: magukat irtani
gyors gépeikkel, s népek sírjai
nyílnak meg vérszomjas, hulló agyukban.*

*S van úgy — tudod —: hősök, félistenek:
szürkén nyüvödnek vas robotba állva,
szikrát vetnek s maguk lépnek a lángra,
hogy véreik s eszméik éljenek.*

Üzzenek émygő, sebes magányba:
bölcsek mégis, zordak s, játékosak;
árokba visznek, mint vakot a vak,
de ők léted forrása s folytatása:

az egy akol és pásztor, menny, pokol;
fuss bár tőlük, közékük tartozol.

[3] V I T A

Mit ér az élet, hogyha nincs hazám?
— De van! Csak szűnjön a panaszmalom.
Van? Hadjáratok földje, csupa rom!
— Termőföld. Otthon. Gyümölcsös. Karám.

Vértrágyával jobban terem talán?
— Szőlő, Barack a futóhomokon.
Halál-árnyak! Százados fájdalom!
— Mindig megújuló élan vital.

Csak ne világpókok hálóiban!
Kétségbe'sésből születhet remény?
Hegedhet seb, mit magán kerge kos vág?

— Volt itt már gazdag élet bösz vihar
nyomán, vállalt rend, csel helyett erény,
friss életkedv s jó nemzeti okosság!

[4]

Itt éltem igazán.
Tettem egyetmást, ami jó
volt, bár hiábavaló.
Szerettek s üztek; tán a messzeségben
valahol több lett volna nyugalmam, bérem,
de itt volt a hazám.

KERESZTHEGY

[1]

Délben? Micsoda rendbontás ez? Délben
cirpel az őszibogár!
Egyedül szól, üveghangon, szerényen.
Körül lángol a nyár.
A néma ég roppant fénykupoláján
hangja még karcolást se vét;
oly nyomtalan mint fűvön a messzeszállt árny
s oly örök mint a lét.
Ezüst hangja megint
idézi s oldja a kint.
Játék, magány, szerelem, félelem? —
mi hajthatja így cirpelni velem?

[2]

Csak egyszer érezd, ha már csend van, éj van,
hogyan önti ki illatát
az estike: ha széthull minden mértan
s millió fekete karát
gyémánt az önmagában pihenő fény,
hogyan nyitja az estike
ezer csillagkelyhét a meredő éj
öln a hús, kék semmibe,
mely álommá mossa a megszokott lét
látványát, hogy ontja tovább
mit boszorkány-öln főz a sötétség:
illatos, részegítő tébolyát!

[3]

Beatus ille: boldog az, aki
procul negotiis: gondoktól távol
él: - oly jó ezt tanítani;
csak e távol ne volna máshol,

s ne tenné tönkre mindig valami
nyű, kórság a javából!

Téged is kedves keresztügyi házam
kifosztottak háromszor is;
a kerten átgázoltak jónehányan,
néha a szomszéd volt komisz,
s mindújra rendbehozlak mégis bátran,
utam vénen is odavisz.

Magam-nevelte diófám hűs árnyán
szemlélődni, pihenni jó;
üköm malomkőasztala nem márvány,
de ilyen kertbe az való;
nyáron jó rajt dolgozni, s őszre járván,
még koppan írógépemre dió.

UDVAROS HOLD

A Telihold úsztatja pára-udvarát,
sáppadt-kéken didergő éjbe hamvad át:
valami pirreg, zörren árnyék-fák mögül:
fényszóró vet csóvát, fordul, elül;
a szél megállt, nem látni egy szem csillagot;
csönd van, a nyirkos hűsben összeborzadok;
ez már az ősz, nyálas köd, morzsalék morál:
bár kert, völgy színes, fényes lombcsatakban áll,
mindent elnyelnek nekik-mindegy hajlatok,
a hályog-ablakok mögött csak árny vagyok;
bezárul a derengés is, alig tudom már,
mi jár kinn: kutya, szél, ember, boszorkány;
lehet, azért dobog torkomban oly vadúl
szívem, mert sok vérszopó emlék feltolúl;
reszketve sikoltani volna jó, de némán
kotlom megerjedő életem hordalékán:
nem gyógyírt, értelmet ad: kártevőket
is őriz, korhaszt, csiráztat a tőzeg,
mi árvízjárta múltam ingó lápjain
lerakódott, felszívódott a kék, a kín;
nem aggtam el, élek, nőhetek magasabbra:
magára maradt bár, bozótnál magasabb fa,
mit még sarjadni űz a nyugtalanság;
félek, hogy partjaim növények vizek kimossák:
kidőlök, s Isten akkor Mindenséggé tágul
túl mindenben, elválván Lelkétől, Fiától,
forr, únt létét ledobja, ellentétébe csap,
s lesz istenülő szellemből kitáguló anyag,
megosztja magát, robban, és a végső csönddel eljön
az Eszkaton, hogy benne minden egyesüljön; —
s akkor mibe fogóddzam, nem tudom már,
mivégre, kinek kellhet még az oltár;
ha minden egy, fordulhatok magamba?
hol minden egy, nem lesz szükség szavakra.

H A Z A F E L É

A gép siet,
de némán áll a pillanat;
alattam fellegek
fénylő sivatag-tája csak.

Északra jár,
kit dolga, sorsa arra ránt;
vándormadár
indul nyár múltán dél iránt.

Vissza, haza:
ködhéjon át ereszkedünk,
vár rám az a
város, mely visszaszív megint.

A repülő-
tér tar gyepén varjúcsapat;
de engem ő
köszönt, ki már velem marad.

Lánc nélkül él,
kiszáll vágy, gondolat, madár,
de visszatér,
ki egyszer még otthont talál.

PESTI KÉPEK

LELKIGYAKORLAT

*Mint egy ketrecnyi papagáj,
valami vad, sötét
parancsra összefut a nyáj
s foly a beszéd.*

*A nyelv forog, hallgat a szív
és a sűn értelem
már némán se tiltakozik: —
nincs is jelen.*

A DUNAPARTON

*Eső volt, süt a nap; a frissremosdott, párás
Dunaparton úgy zeng a tavaszi
szél, akár a féktelen kamasz-kiáltás: —
egy nagyon csúnya, kopott pár viszi
egymás karjában egymást, csókrakészen,
egymással telten, egymásbaomolva: —
mintha az egész világmindenségben
az ő szívük dobogna.*

FÉNY

*Szüzen, a végtelen,
szennytelen éteren
át fut a fény
a por, csatornalé,
zaj, hulladék közé; —
s mint a szegény*

*sortállók hiszékeny,
elfáradt szivében
ég a remény:
úgy ég a sivatag
utcán, egy kirakat
pléh-peremén.*

(1954)

JELENTÉS AZ AJTÓK CSIKORGÁSÁRÓL

»De miért csikorog idehaza
minden ajtó?« — kérdezte
messziről jött gyermekkori társam,
mikor már kibeszélte magát
a hazában látottakról.
Örült. Tehette is, hiszen
romok közül futott el.
De kérdése bennem is
már kézlegyintve megszokott
dühöt kavart fel. Nyomozni kezdtem.

Egyhelyt azt mondták: »Igazán?
Észre se vettük.« Másutt: »Nem az én
ajtóm!« Ismét másutt: »Nincs keret.«
Egy beosztott: »Még azzal is
én vesződjem?« Egy főnök: »Nálam
nincs zajtalan ajtó,
ezért nem működhetnek
észrevétlen a besurranók!«

Barátom kajánul: »Nem lehet
valami jelkép ez? A tárgyak
szólnak a hallgatók helyett?«

Nevetni, de sírni is jó volna rajt,
mennyit beszélnek a zaj-ártalmakról
a környezetvédők, míg világszerte
idegtépőn jajgatnak, visítoznak
olajozatlan a kilincsek, forgók, gépek.

*Mindenki áthárítja a felelősséget
a hitványabb munkákért: önmagával
van elfoglalva, holott már rég
alig azonos azzal, akit játszik,
s nem is érdekli, mi minden
mar egymásba, fáj, csikorog
mozgalmasan növekvő világunk
szép látszatai mögött.*

*Pedig van elég olaj; akár
a fáradt is megtenné; csak
lenne, ki odafigyel.*

A FÖNNAKADT IDŐ

Agyamban hirtelen fönnakadt,
megperdült az idő: ahogy fiatalon,
úgy láttalak, a hamvas bőr kigyúlt
arcodon, szikrát vetett szemed, ahogy
vitatkoztunk, aztán a csók, a szabad,
fenntartás nélküli mozdulat; a szó:
mire jó pózolni? csak az őszinte dolgok
igazak, szépek; fönnakadt sok néma
perc, óra, hallgatólag-beszédes séták
lángszínbe hanyatló őszi fák közt, könnyű tánc,
ezüst tó, integető kéz, siró árny a zizge füben,
zenével átszőtt gondok; első lakásunk
Berlin tetői fölött, fénykévés rádió-torony;
dunai út, sátor: csónakból sodralék
jelezte a Szigetköz árvizén, hogy merre is
vezet az út: így Isten kezében máskor is,
ha túl nagy volt a veszély; ó mennyiszert
mentettük egymást tétovátlanul! bakancsok
rugták az ajtót, pergőtüzek, halálos
hurkok közt jártunk: magunkért csupán,
vagy valami jövőért? Egybefut az emlék,
valóság, képzelődés, jel: ahogyan
vállaltunk egyet s mást, pedig a jól
tájékozottak egyre óvtak: nehéz idők
jönnek; a holdkóros biztonság szurdokok fölött
lengő kötélhidon, borotvaélen! Fönnakad
egész életünk s egybekúszalódik. Ugyan
ki rendezi el? s szükséges-e, ha mint
égő olajkutat magunk pazaroltuk? — Édes
volna halakként siklani még, de hálót
vet a halász idő és fönnakadnak
volt életünk darabjai; királyi fölénnyel
áll a vámmór: Tessék kinyitni a koffert! . . .

L Á N C H Í D

*Egy újjászületni vágyó nemzet adta a követ, a pénzt, a vasat
hozzá, mikor erre unszolta a Lángeszű Gyujtogató,
aki éppoly bátran ment át a Duna fölött az első
tartóláncon, ahogy a hó diadallal s véres szennyel özönlő
történelem árjain át haladt, az »utilizálás és a bitó« között,
a borotvaél ösvényen, melynek végén az várta ott,
az egyetlen méltó érv és menedék: a golyó.*

*Hány vihar tépte, amíg fölépült, mily fene indulatok
botrányköve volt a híd, amíg omló multak, vakon vajudó
jövők közt ivelt súlyosan; hány halálveszély
forgott fölötte; — s meg is halt egyszer: roncsolt láncain
zokogva zúgott a holtakat úsztató folyó . . .*

*Az újjászületni vágyó nemzet keltette föl ismét; s erősebb,
szebb lett újjászületve, éppúgy mint a mesében
a miszlikbe vágott királyfi, ha értő kéz, szerető szív
illeszti egybe s hinti meg az élet-fű és víz varázsával.
Zömök nyugalommal hordozza ismét hétköznapi terhé:
a százszorosra nőtt forgalmat, a siető népet, a súlyos gépkocsikat
és hallgat, ahogy nem bögnék nyelvetlen oroslánjai sem.*

*De néha fölizzik a kék-arany alkonyatban;
a mézsűrű fénnel ivódott páraburokban oly könnyű,
mintha lebegne a csillogva sikló víz fölött;
ha lemezteleníti a harapós dunai szél,
mintha áttetsző malahit lenne, világít a kihunyt palota
tömbje alatt, mikor fényes a csend, s az éj fekete bársonyából
mint ritka ékszert emelik ki a puha, hűvös
reflektorok és a libegő pillangó-lámpák.*

*Legszebb mégis a korai hajnal gyöngyház
fényében: valótlán igazság,
egyszerre sajjón szép emlék, ígéret s jóreménység.
Egy nemzet álma, hűsége, bizalma.
Látomás: eszme s valóság.*

BALLADÁK NYOMÁN

Izmos, ferde szemű, gyors ösztönű ösöm úgy
lépett elő a ködből, ahogy omló fellegek
útrakelt vadonában, egy tisztáson, a Hold, mikor
sziklává dermed az éj. Fürkészve nézett. Ismeretlen
város semmibe hulló tárgyaiból füstös zaj
ömlött rá. Legyintett. Füttyköse lángpallossá
lett; felleg-lovára szállva visszafordult,
hol falu sem volt már, a lábba.

A pallos fénye
pásztortüzzé vált; körülötte nyájak; tengerihántók
éneke szállt a távoli égre; dal, ballada: sorsok
szövődtek: Júlia szép lány, Kádár Kata lengett,
a Nád Jancsi csárdába vót, Mónár Anna kicsi
fiát szoptatta meg; — s a szélbe foszlott mind: a
szolgák, urak, hősök, deli szüzek, bujdosók
kövér sírása, sovány öröme . . .

Mi új utakon
járunk, nagy pályákon. Nekem sem a ballada,
sem mítikus ősök letűnése nem fáj, de az elnémított
szív, mely az iszonyban is énekelt. Nem
ifjúságunktól búcsuzom: öregem is találunk
új ösvényt, jó pihenést, örömet. A lélek
kopárulása fullaszt, hogy nincs idő nyájas
részvétre; a sivatag-kedély számuma. Oly magány,
melyben a legnagyobb is nyomtalan ég el.

Lehet
volánnál is dúdolni: »Megkötöm szívemet
gyenge violához« - de ha csak a dallam él
oda se figyelők száján?! Az ember szenny, álság
úttalan lábain gázol ugyis; csak a példaadók
ne státusz-jelekért élneek végre, de igazabb
sors formálóként! — hogy ne kellene mindig újra
megverni a temetőt, az égben építeni házat, s ne
kellene ősi dicsőségek lidérces lábjaiba menekülni!

MIKOR ESZTERGOM ALATT
HALÁLÁT VÁRTA

Mit mondhatok? Éltem,
Hol bátran, hol féltem,
Kedvvel, búval, panasszal;
Hol méltó vadlásban,
Hol rágalmazással,
Mert egész föld él azzal;
Vétkömben röttögtem,
Jómban örvendöttem,
S vígadtam az igazsal.

[BALASSI BÁLINT SZAVAI RIMAI JÁNOS BUCSÜVERSEBEN]

Mit mondhatok még? Lábam бүdös csonk,
rossz felcser vágta eves hús, tört csont,
szívemig nyúl a halál;
éltem, elégtem mind tollal s karddal,
de ki halált nyer hitért igaz harcban
irgalmat s jó hírt talál.

Hol bátran jártam virtusom hordván,
amim volt vesztém harcokban, kockán,
vággyal, pörrel, vitézül;
hol féltem, házam, hazám hogy rámgyúl,
s asszony szemétül, Isten haragjátul
veszem magam is végül.

Kedvvel mondtam szerelem dolgát,
tettem, köszöntem, mit fortunám ad
kétszínű ajándokul;
búval, panasszal, mert soha abban
boldog nem voltam mire vágyakoztam,
zúzattam vak malomtul.

Hol méltó társak közt kikeletkor
jártam pümköstben, ha sok madár szól,
fő lovakkal, víg tornán;
vadlásban is én magam nem hagytam,
csak Annám szerzett győzödelmet rajtam:
hattyú jégben vér-volkán.

Hol csak hallgatnom volna illendő,
mert számadásra vár a Teremtő,
szavam csöndes, emberi;
rágalmazással már nem vesződöm,
átlépek álnok vádon, lesen, törön,
ha Isten is engedi.

Mert egész föld él, ahogyan élhet,
ki miben kezd, nem abban ér véget,
Isten veri vagy áldja;
abban foly pöröm jó békességért; —
nem tudja, hol van sem a kerek, kék ég,
sem tenger morotvája.

Vétkömben én csak véröm vádolom,
mi pokol bennem, ki lát át azon?
Isten sem, nemhogy magam.
Röttögtem éjt-nap, dühödtem újra,
hálóba estem, belebonyolulva
eggyül, kiverten, vadan.

Jómban ragyogtam udvari módra,
nyíttam: féreg esvén szoritóba;
elég már világ-járni;
örvendöttem — bár patrónák, szentek
magamra hagytak - mert fölemelkedtek
nagy őseim umbrái.

Vigadtam vigan, eróm pazarolva,
mint lángban levét kiforró nyers fa:
tettem, versem számadás;
az igazzal én emberül jártam,
ami marad e magam áldozásban:
példa, jóhír, semmi más.

Z R Í N Y I

Énekeltem, de mászt kívánt
tőlem a sors, a szerencse.
Nehéz méltóságot kínált
erős vállamra tette,
s körém csavarta a hinárt,
hogy csalja gögjét mentse.

Kockára vetette mindenem,
s nevet: »Nem szabadúlhatsz!«
De én neki ezt felelem:
»Velem, rajtam soh'se múlass,
mert végül úrrá lesz mindenem
a sorsot kihívó dac!«

Volt váram, hazám: összetört;
elmémbe összetartom;
szívemben forgatják a tört,
de fejem meg nem hajtom:
ükeimre hagyom e pört;
győzzenek, azt óhajtom!

LEVÉLTÖREDÉK

[KODÁLY HALÁLAKORI]

*. . . mint töltöm időmet? A szeleket nézem,
hogy hordják a havat a tó jegén s hallom
rikoltozni a gyors sirályokat. Tegnap
az iskolában gyermekkarok énekelték:*

*»Ki s ki népei vagytok?« — Ezt kérdezte ő is,
mikor érett ésszel látta Budapestet,
mely nőtt a felbolydult ország szíve helyén,
mint partot szakító ár. Zavar felelt csak
neki s akik vele kérdeztek azoknak: a város
zagyva habarék volt, idegen multak hordaléka
s új özön. Gázolva indult útnak annyi fáklya-
lélek — az Eötvös Collegium ölyvei s a Nyugat
sólymai, akik közt otthon volt — hogy újra-
teremtsék a süllyedt hazát s létre hívják,
amit adhatsz még tán az emberiségnek
s magadnak is erőt, sáraranyat, jövőt,
»haja magyar népe!«*

*»Hun vennétek sáraranyat kódu s magyar népe?« —
hányan kérdezték ezt gúnyos vámosok, világ-
polgárok, de hányan hazai hatalmasok is,
kiknek az volt az igazi, ami lehullva nagyuri
hintókról hozzákeverült a csárdás-dalidós gajdhoz:
hogy extra Hungariam non est vita. A hű keresők
meglelték mégis a kincset, a mélybe süllyedt
multak sáraranyát, a hajdan erős magyar
üzenetét: költészet, dal, dísz, ősi szokás
sugalmában a fényt: örök forrásokét; —
de a mélység fullasztó nyomorát is: a nagy sokaság
igazát; s felelték a templomban kereskedőknek:
»Által megüünk a hidon!«*

Ezt ismételte ő is konokul, makacsan,
s bár elhulltak legjobb társai, kifordult
sarkából a világ, ment: vitte-nevelte egyre nagyobb
hívó csapatát — át a hidon, sötétség, vakság
hídjain át szabadabb ligetekbe, mezőkre, hogy zengjen
a dal, test, lélek tápláléka: Lélek s szabad nép
tesz csuda dolgokat! Vitte a dallamot messze
földrészekén át, s hazatért mindig, hogy szikár kezével
újra meg újra gátat emeljen palántái köré,
hogy érctelen hangján újra meg újra kimondja,
ami torkára forrt a nagyharang-szavuaknak.

Egy szó visszhangzott át a hazán s túl
a kusza határokon. Riadtan fölfigyelt
a világ; téli egekből halál hire dördült:
mindenki tudta, nagy szív dermedt némaságba.
Óh a roppant lélek, ki magába fogadta minden
nép java ifjúságát s úgy hajolt vissza az itthoni
új nemzedékek szívére, ahogy a nemzet örlelke egykor
az újjászületni készülőkre — elzenghet-e ő is?

Túl sokáig élünk! Jaj, hogy el kell temetnünk
mestereinket, barátainkat. Ki lép nyomunkba?
Boldogabb volt ő, ki visszatekintve is előrenézett;
akkor született, mikor meghalt Arany:
éneklő seregek ajakán újul az ő szava is,
s él, míg él nemzet e hazán.

G É N I U S Z

TÖREDEK EGY BARTÓK-CIKLUSBÓL

*Tapasztalattal lesz súlyos a szó;
vénülve érik meg az arc;
lényegre vásik csont, kő, szikla, hegy.*

*Ha géniusz szól: föltámaszt a szó;
értelmet, fényt, nyer kő, hegy, szikla, arc,
s dalokban újulnak évezredek.*

*Mert mindent elvesztettem
és mindent megtaláltam:
a Mindenség elöttem,
a Mindenség utánam.*

*Ki nagy útra indul,
szívét otthon hagyja;
ha tavasszal indul,
visszatér tavaszra.*

*Virágok virága
volt bár: mindhiába,
világnak világa
nem lesz egymagába.*

*Nem aki messze ment,
gőgöse, gazdagé:
»aki szebbet teremt,
elsőség is azé.«*

*Géniusz: műve teremtője s foglya,
gyötrött magány, mit örök dalba font a
sötét örvényben fénylő értelem.
Parány-mindenség rendjében lobogva
a végtelen.*

ÁTMETSZETT TOROKKAL

[TÖREDÉKEK EGY BABITS-CIKLUSBÓL]

Mikor már összefolyt az éjjel és a nappal,
verdesett csak tétován, halk panasszal,
mert mint mindannyian
félünk boldogtalan
a haláltól,
félt ő is: — »meg kell halni!« — sirta,
s halálverseit nem a porba írta,
mert bárhol
hurcolta meg a fájdalom
szorosra kulcsolta szívét, kezét,
nem kellett sok beszéd,
hisz úgy szárnyalt föl, mint az a madár,
ki célját rég magában tudja már.

Hogy mit tudott? — nagy dalt, nyers kint, gyönyört
ráhangolni a túlfeszített húrra,
hogy a héjjázó, jajgatni gyötört
lélek méltón szólhasson mindig újra.
Mit írt? — Ideggel vésett érctükört,
hogy iszapból kimerülve kigyúlna
mit a legnagyobbaktól örökölt,
mi vérével lett beton bazalt-murva.
Hogy prófétált? - Seb-torkán úgy süvölt
a csontvelőig égetett hús végső
igazsága, hogy szégyen volna vérső
szavakkal illetni, mert szikla még ő;
ha őrtornya lángját megint kigyújtja,
csak fényét növeli mit lemar róla
habzó szájak, fogak, eróziója.

SZÜLETÉS NAPRA

[ILLYÉS GYULÁNAK]

*Ősz van; messzire nyúlnak az árnyak: ölkében az éj nő,
s egybe vegyül tó, part, réti fü, erdei tölgy.
Volna, lehetne mit elvégeznünk még e hazában,
hol nem a tölgy élt túl századokat, de a fü.
Tölgy magasodj, bár mind ritkább körülötted az erdő;
védd a füvet; ha kigyúlsz, rád figyel, összebujik.
Bízvást száll a Derék Cháron vizére. Porából
sarjad az ifjú vetés, lángjain éled a láng.*

EGY PERLEKEDŐNEK

*Igazad van barátom, hogyha kárpálsz,
mert, dolgom elől futva, utazom,
azzal töltöm időm, min nincs haszon,
mit helyettem elvégezhetne száz más.*

*Lázás tevékenységbe szédülök,
kerülve a döntő csatát, mert bátor
nem vagyok belevágni, csak kunktátor
leszek, s végül rám is lehull a tők,*

*mely Jónás fejére pottyant, mikor
átka beteltét leste mohón, bénán,
s ő égett meg a sivatag-arénán,
nem Ninivét temette el a por.*

*De engem nem prófétának jelölt ki
az Úr, s az angyal, aki rám vigyáz
nem rettenetes: átok, jajgatás
helyett dolgom csöndben tevékenykedni;*

*mint egy özönvizeket túlélte Nőé,
az elsüllyedt világ tenyészetét
szeretném menteni: ez az egész;
szivem esendőn is a Legfőbb Jóé.*

*Kárpálj s koccints: egészségünkre válik,
kertem termése kenyérem, borom;
ez volt a dolgom s ezt is folytatom,
mig nem mozdúl a kéz, mely célba állít.*

MÓZES SZAVAI
A XX. SZÁZAD VÉGÉN

[SINKOVITS IMRÉNEK]

*Ez itt már rég a mi hazánk!
Nem az Igéret Földjére lenézve
szólok, mint egykoron; most a határok
sérthetetlenek: országot nem foglalni,
de példává tenni lehetne csupán. Itt
élek köztetek hetven vagy hétezer
éve, mindegy: a végsők közül egy, aki
elindultam és átéltem, ahogy
nemzedék nemzedékre hullt, vagy elfutott
a mindig újrakezdett templom romjai
közül. Remény s emlékezet-vesztén hogy is
tudhatnátok, mi az: barátok, ismerősök
emlékműveivel találkoznom: — nekem
ők voltak terv, ifjúság, férfikor
újjongása és jajveszékeltése, nektek
legendák, példák, jelentéstelen jelek.*

*Itt az összegezés ideje, s van is
mire visszanéznem: korszakok
torlódásában éltem, s tettem egymást;
csönd, taps, fütty, szmog, sugár ömölt rám.
Az Idő adott leckét? Persze hogy
az is, de magam vállaltam a nehezét,
hisz meg is futhattam volna! de ember,
nép, ország sorsa állt előttünk, és amit
vállaltunk: virtusból, tisztességből, nemegyszer
azért, hogy magunk is túléljük a bajt,
vagy mert az volt a dolgunk: nehéz szerep,
mit elfogadtunk, mivel azt hittük, derék
sejtelem parancsolt, igazság, szó, amely
arra várt, hogy tett legyen, erő, bár
nem állt mögötte hatalom, csak
a kívánt Isten égő csipkebokra.*

Előrajzanak az új nemzedékek.

*A multról mit is mondhatok nekik,
s a jövőről miket ígérjek? Hogy beszéltek
nekünk a »fényes századról«, amelynél szörnyűbb,
bár dicsőségtől harsogóbb aligha van! Ki áll
itt égő sziklává dermedve, kétes
tanúként s szól kopott reménnyel?!
Bizonygassam, hogy éltek itt,
és munkálkodtak ősök is hiven,
hol omló bányamélyben, hol fényes szelekben,
melyek viharrá nővén összetörték
hajóikat: tengerbe veszték, vagy partra sodortan
másutt végzik, mit itthon kellene?
S kik ittmaradtunk különös hírhozókként
véres mezőkről, ahova ellenünkre
hurcoltak, s most, mert megálltunk s újrakezdtük,
megúnt bálványul tesznek talapatokra?*

*Pihennék: lenyom életem
s tapasztalásom súlya. Lehet-e még
hitre intenem s hűségre? Szólnék inkább
a kételyről, hogy csakugyan jó-e,
ha minden túl nagy lesz: jólét, tömeghalál.
Vagy üljek némán rámcsüggedt szemek közt?
Az egyenlőtlen fejlődésben fölborúlt
minden arány: kit pásztorul kerestetek,
tán megszállott zsarnoktok lehetnék vagy
fáradtra émelyült hős csak, kinek
kedve mozdulni sincs.*

*Pedig ma is
szólni űz az a Hang, amit a szent hegyen
hallottam — tudom már — nem az egeből,
de fölzengő lelkem visszhangjaként:
hogy okosak legyetek s bizakodók, vegyétek
emberséges kézbe a képzelet s ész céltalan
csodáit, szívetek indulatát, a rosszrahajló
természetet, igaz törvénnel telten, mint az az
Isten, ki bennünk s általunk él, ahogyan
mi is csak benne s általa élhetünk.*

V Á R A K O Z V A

Sokáig jöttünk-mentünk
céltudattal, céltalan;
átléptünk metsző árnyékokon,
nagy kövekre álltunk; szelek ha elültek
kődökbe méláztunk, hidak
korlátjára dőlve, mindig
szomjaztatóbb némaságban,
mert zölden is porban
lankadozott a lomb; - sehogysem
eredt meg a kegyelem esője:
szikföldre hullt a lélek-törmelék
idegen városokban s a Dunaparton.

Esett, persze hogy esett is,
de oly természetesen jött
üdítése a villámmal teli záporok
idején, hogy észre se vettük,
bár gyakran megsűrűsödtek,
mint kiket ottfeledtek, a fellegek;
jég késsel, hó pólyával a tél
sebzett, kötözött; nemegyszer
vérünkbe vegyült a szakadó vér.

Fontosnak vélt foglalatosság
tajtékában - Eredj templomba! - küld most
a gyermeki emlék; a templom üres,
nyírok-hús félárnyékban
sáppadt oltárok, örökmécs,
mintha a másvilágról; -
s csak futóhomok, ingerült, olthatatlan
szomjúság, meg egy tétova hang:
- Légy türelemmel magad iránt is,
füttyöréssz SS-ek, pörök, toronyházak
szorongásában, s ha nem áll füttyre szád,
fohászkodj: valahol indul a felhő!

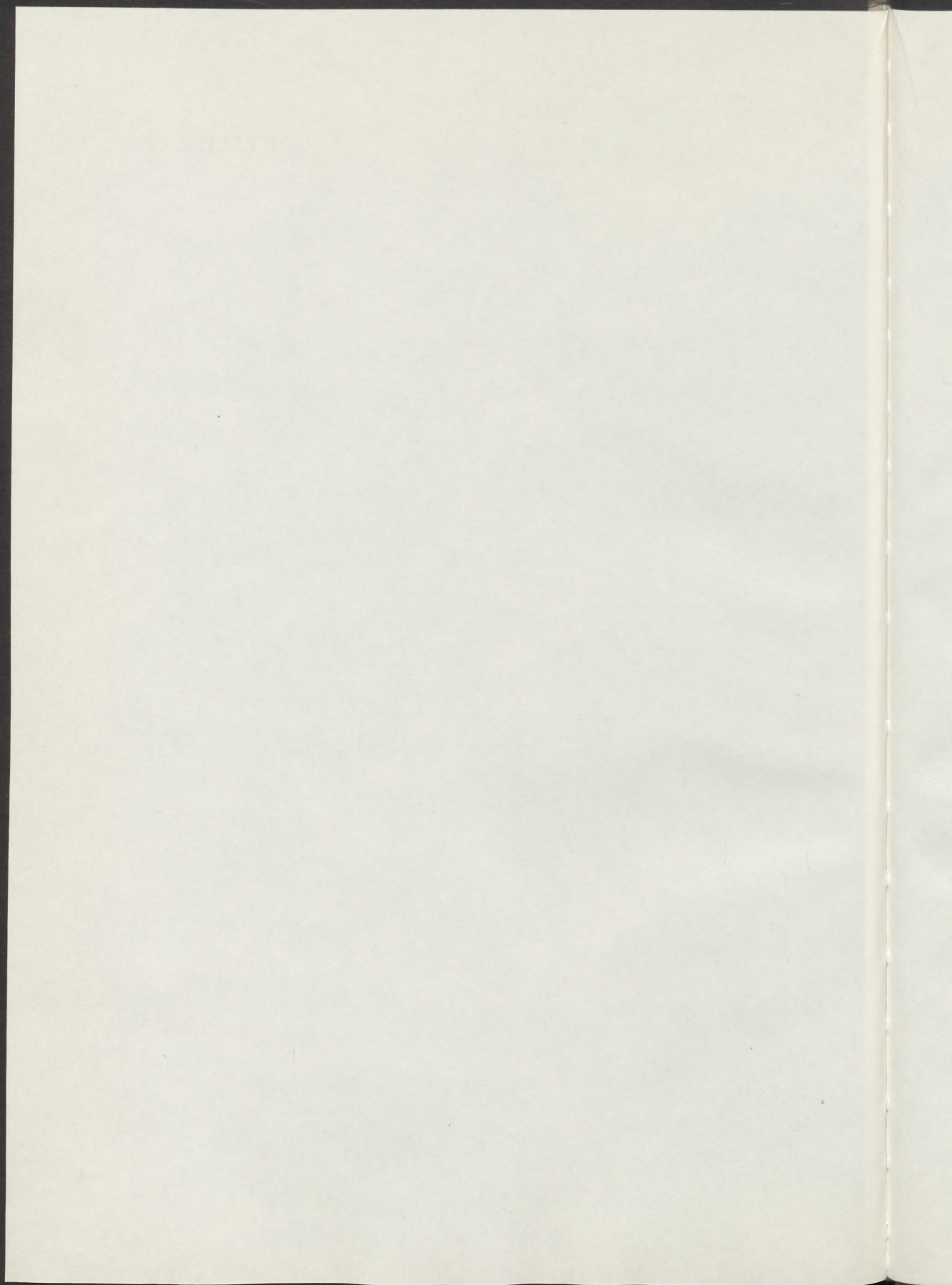
EGY KESERŰ
JÓBARÁTNAK

[SZÁNTÓ TIBORNAK]

*Ha túl keserű az élet itt,
mert bánának embertársaid,
ha zűrzavar nyomaszt,
humorod oldja azt!
Nézd megfordított látcsövön,
s előtt valami halk öröm:
mert magasra jutottál,
több lettél egymagadnál;
szárnyalásodban számtalan
barátod, híved szárnya van:
gyümölcsfa, bőven termő
maradj! Veled az erdő.*

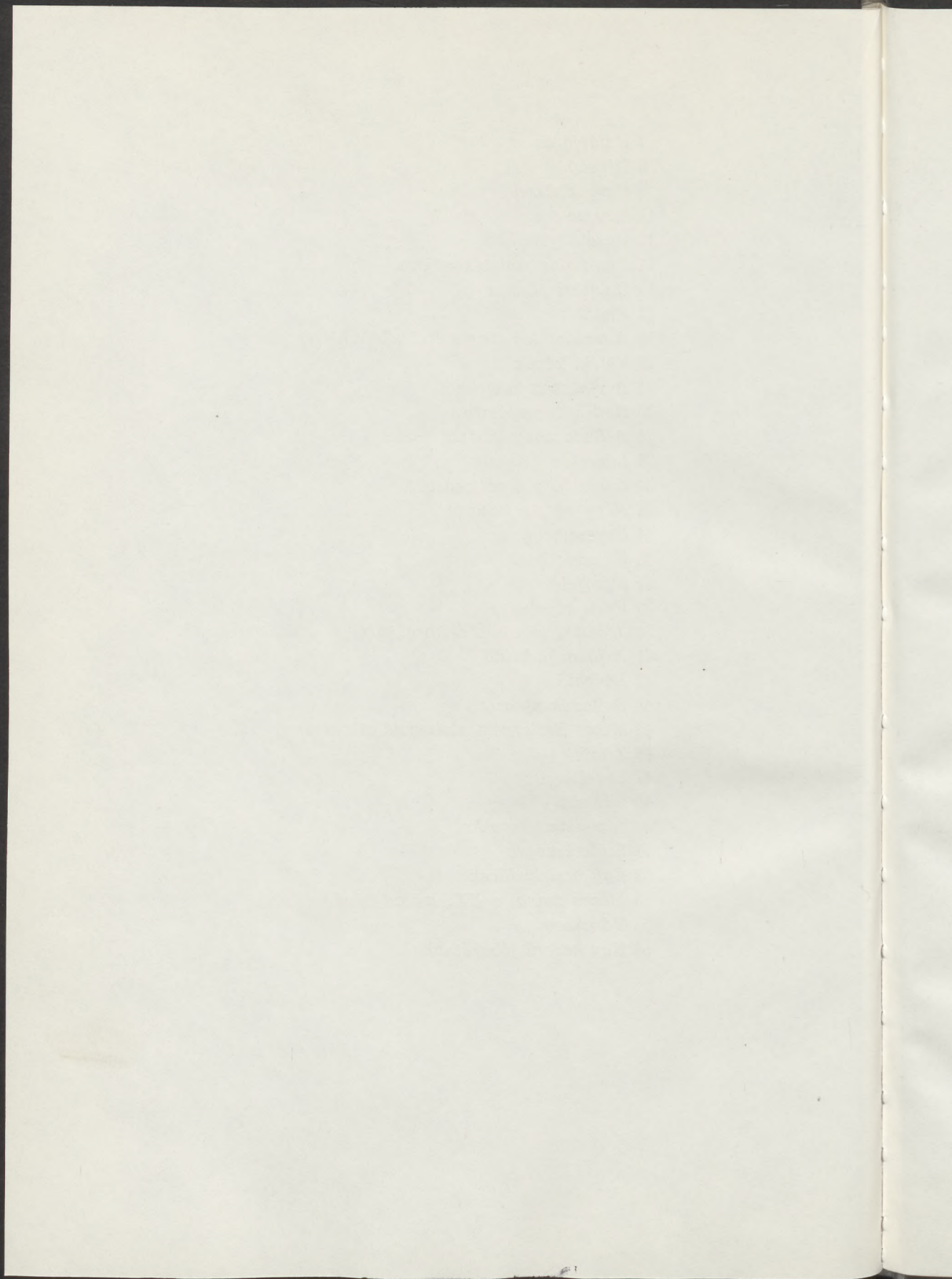
[1978]

TARTALOM

- 7 *Határjárás*
8 *Ifjuság*
9 *Halk lépéssel*
11 *Messze*
12 *Hazlátogatóban*
14 *Egy tudós születésnapjára*
15 *Balatoni pásztor*
17 *Pieták*
18 *A dunántúli hexameterekből (XXVII)*
19 *Vidéki képek*
21 *A józanság lángelméi*
23 *Emlékezés apámra*
26 *A Badacsony lábánál*
29 *Láncok*
30 *Allandóság a változásban*
32 *Négy vers a hazáról*
34 *Kereszthegy*
36 *Udvaros hold*
37 *Hazafelé*
38 *Pesti képek*
39 *Jelentés az ajtók csikorgásáról*
41 *A fönnakadt idő*
42 *Lánchíd*
43 *Balladák nyomán*
44 *Mikor Esztergom alatt halálát várta*
46 *Zrinyi*
47 *Levéltöredék*
49 *Géniusz*
50 *Átmetszett torokkal*
51 *Születésnapra*
52 *Egy perlekedőnek*
53 *Mózes szavai a XX. század végén*
55 *Várákozva*
56 *Egy keserű jóbarátnak*

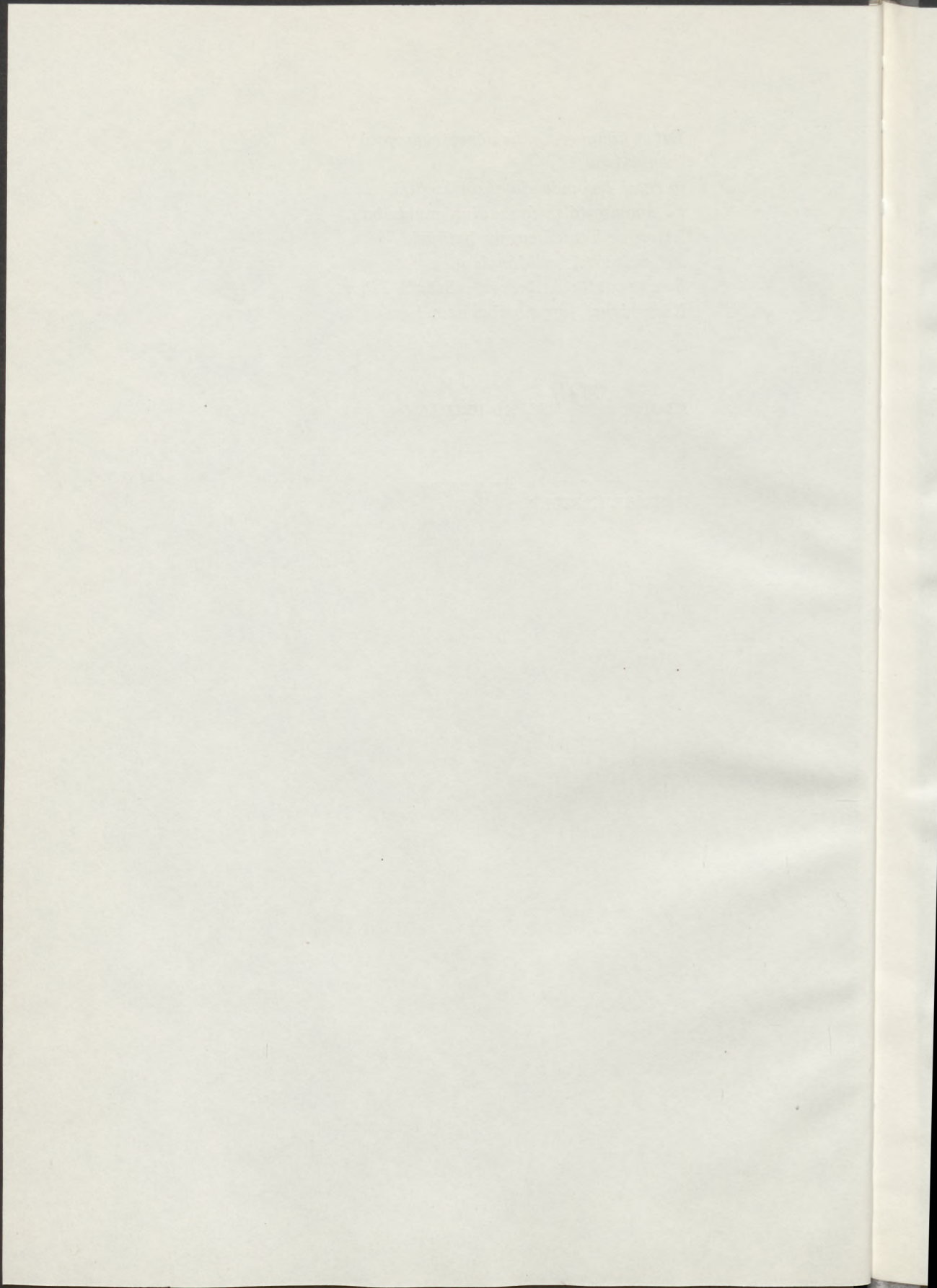

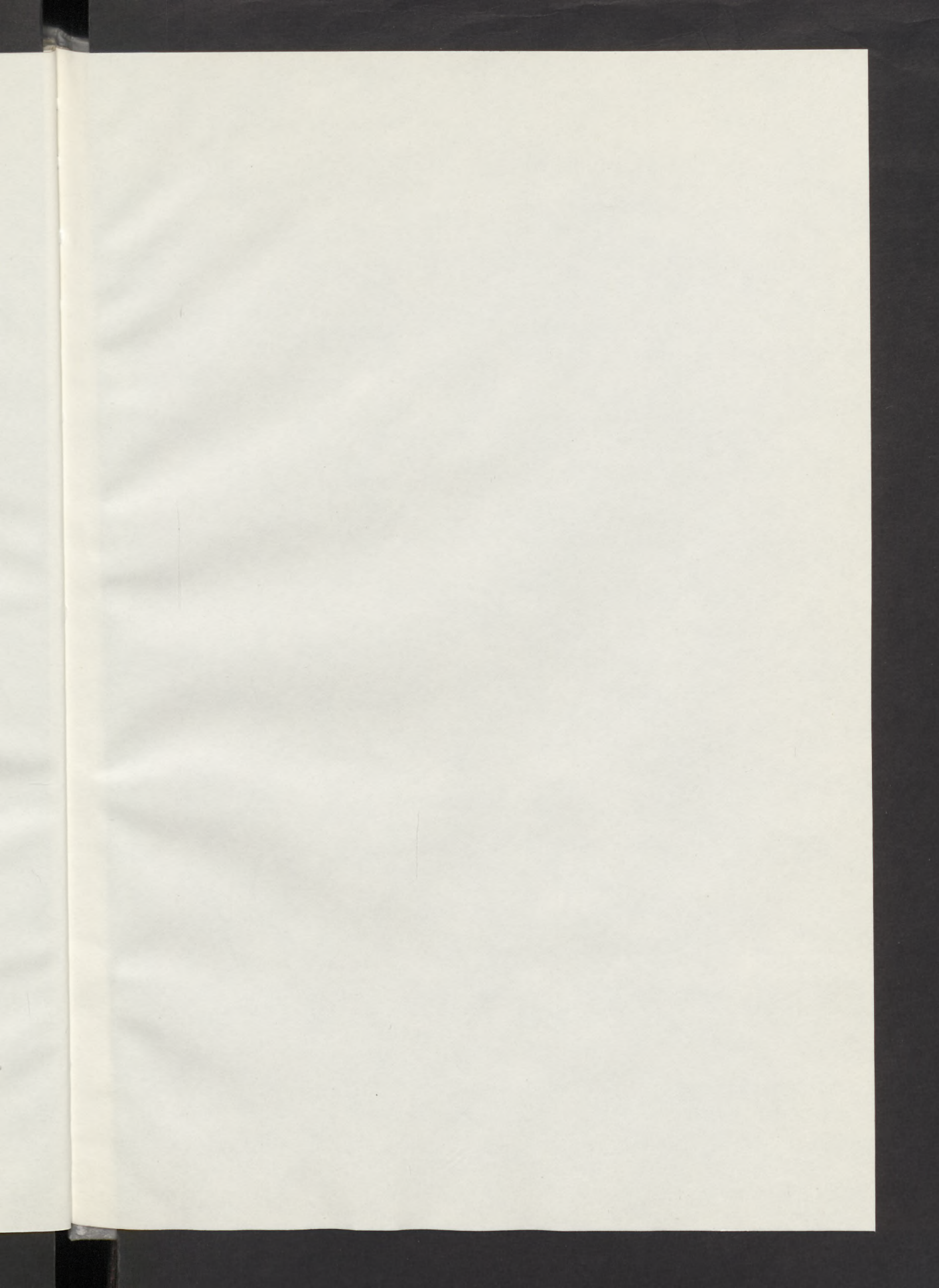

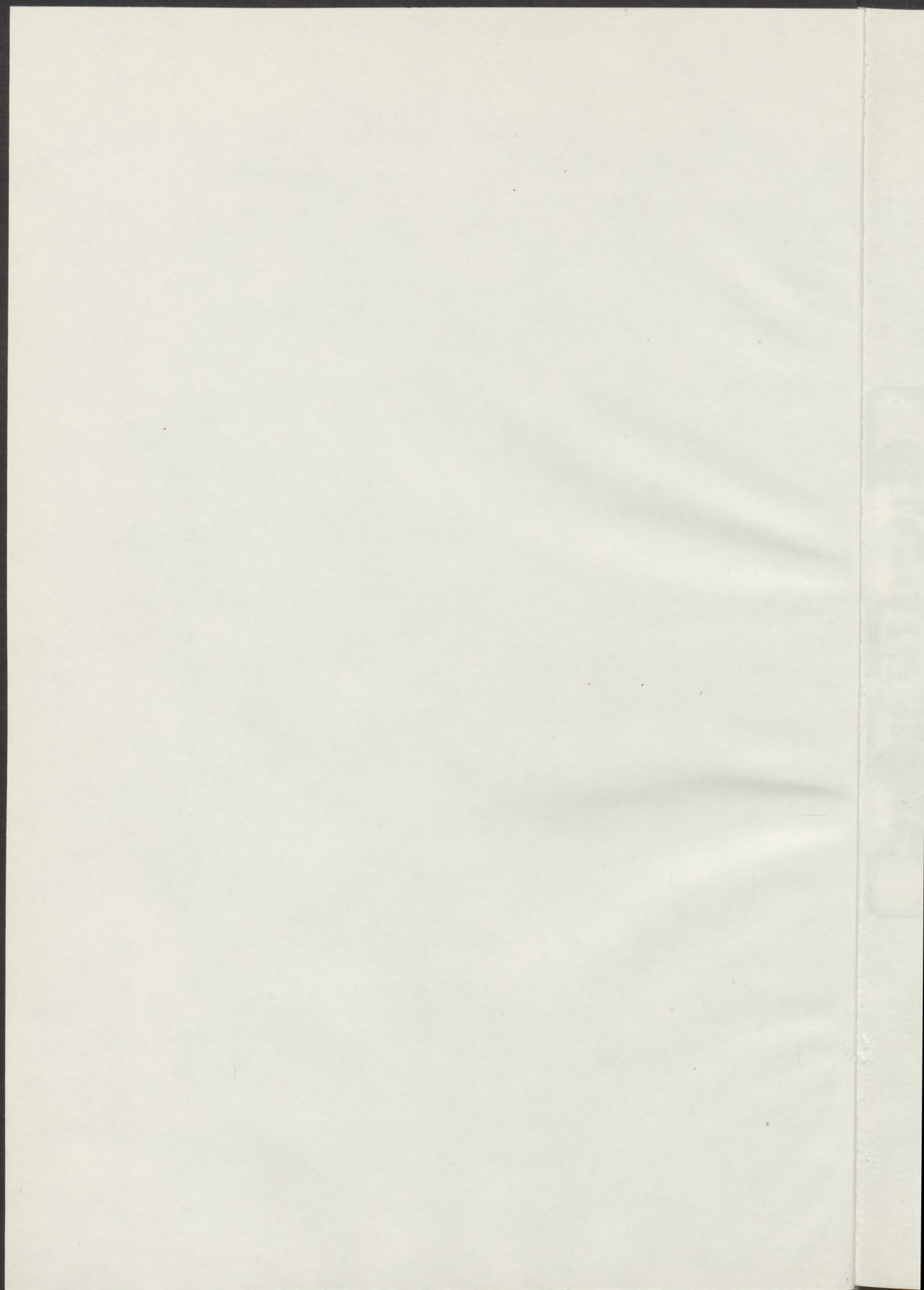
*Ezt a könyvet Galla József igazgató
irányításával
a Zalai Nyomda dolgozói szedték
és nyomtatták, társadalmi munkában,
Linotype Traldi cursiv betűvel,
350 számozott példányban.
Szerkesztette és tervezte Szántó Tibor.
Könyvárusi forgalomba nem kerül.*

EZ A 297 SZAMÚ PÉLDÁNY

RÉSZÉRE KÉSZÜLT

4573

